

## YER SAYYORASI-MUMIY UYIMIZ.

*Surxondaryo viloyati Uzun tumani chaqar maxallasi*

*11-DMTT, 2- katta guruh tarbiyachisi*

**Mirzayeva Mehriniso Iskandarovno**

**Annotatsiya:** Ushbu metodik tavsiya boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik ong, tabiatga nisbatan ehtiyotkorlik, Yer sayyorasining noyobligini anglash kabi muhim insoniy fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan. Tavsiyada o‘yinli, interaktiv, guruhli va amaliy metodlar orqali bolalarga mahg‘ulot jarayonida faol ishtirokchi sifatida jalb qilish yo‘llari bayon etilgan. Shuningdek, darsni tashkil qilishda foydalaniladigan texnikalar, ekologik hikoya va rasmlardan foydalanish, mini-loyihalar yaratish va baholash tizimi haqida amaliy tavsiyalar keltirilgan. Tavsiya boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari, sinf rahbarlari va metodistlar uchun foydali manba sifatida xizmat qiladi.

**Kalit so‘zlar:** Yer sayyorasi, ekologik tarbiya, boshlang‘ich sinf, interaktiv metodlar, o‘yinli ta’lim, tabiatni asrash, ekologik ong, guruhli ish, bolalar ekologiyasi, mini-loyiha, baholash vositalari.

### **Mundarija**

1. Kirish
2. Yer sayyorasi-umumiy uyimiz
3. Bizning yer sayyoramiz
4. Yosh arxeologlar
5. Yer osti boyliklari
6. Yosh sayohatchilar
7. Kelajak shaxarlari
8. Xulosa
9. Foydalanilgan adabiyotlar

### **Kirish**

Insoniyat yashayotgan sayyora – Yer, noyob tabiiy muhit, hayotning barcha shakllari mavjud bo‘lgan yagona maskandir. Biroq, inson faoliyati natijasida yuzaga kelayotgan ekologik muammolar – ifloslanish, global isish, o‘rmonlarning kesilishi va boshqa omillar

tabiatga jiddiy xavf tug'dirmoqda. Bu jarayonlarni to'xtatish va atrof-muhitni asrash esa har bir insonning, ayniqsa, yoshlikdan boshlab tarbiya qilinayotgan o'quvchilarning muhim vazifasiga aylanmoqda.

Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilariga tabiatga nisbatan mehr, qiziqish va javobgarlikni his qiladigan yosh guruh hisoblanadi. Shu bois, maktabda ekologik tarbiyaga yo'naltirilgan darslar orqali ularni Yer sayyorasini asrashga chorlash, ekologik muammolarni tushuntirish, eng muhimi, ularni faol ishtirokchi sifatida shakllantirish zarur.

Mazkur metodik tavsiya aynan shu maqsadga xizmat qiladi: unda ekologik tarbiya berishning metodik asoslari, dars jarayoniga interaktiv yondashuvlarni kiritish, o'yinli va guruhli ishlanmalar orqali o'quvchilarda ekologik ongni shakllantirish yoritib beriladi. Tavsiyada berilgan usullar va amaliy misollar darslarni jonli, mazmunli va samarali tashkil qilishga yordam beradi.

### **Yer sayyorasi – umumiy uyimiz**

**Mavzu:** Yer sayyorasi – umumiy uyimiz

**Yosh guruhi:** 5-6 yoshdagi bolalar

**Maqsad:** Bolalarda Yer sayyorasiga mehr uyg'otish, uni asrashni o'rgatish.

1. Suhbat bilan boshlash

Tarbiyachi bolalarga quyidagicha gapiradi:

“Bolajonlar, hammamizning uyimiz bor. Sizlar onangiz, otangiz bilan birga uyingizda yashaysiz, to'g'rimi? Endi tasavvur qiling, butun dunyoda odamlar, hayvonlar, qushlar, daraxtlar yashaydigan katta bir uy ham bor. Bu uyning nomi – **Yer sayyorasi**. Yer bizga havo beradi, suv beradi, daraxtlar beradi. Biz esa Yerga yordam berishimiz kerak. Unga zarar yetkazmasligimiz kerak.

Agar Yer iflos bo'lsa, daraxtlar quriydi, hayvonlar kasal bo'ladi, odamlar ham kasal bo'ladi. Shuning uchun **Yer – bizning umumiy uyimiz!**”

□ **Savollar berish:**

– Yerdan nimalar bor?

– Nega uni toza saqlash kerak?

– Yer bizga nimalar beradi?

## 2. Ko‘rsatish va tushuntirish

### Rasmlar ko‘rsatish:

- Toza o‘rmonlar, tog‘lar, daryolar rasmi.
- Ifloslangan suv, axlat tashlangan yer rasmi.

### Tarbiyachi tushuntiradi:

“Toza yerda qushlar uchadi, gullar ochadi. Ammo axlat tashlangan joyda qush ham kelmaydi, daraxt ham o‘smasligi mumkin.”

## 3. O‘yin: “Yaxshi – yomon”

Tarbiyachi bir nechta holatlarni aytadi, bolalar “yaxshi” bo‘lsa qarsak chalishadi, “yomon” bo‘lsa qarsak chalmasdan qo‘l ko‘tarmaydilar:

- Daraxt ekish – (Yaxshi)
- Axlatni yerga tashlash – (Yomon)
- Qushlarga don berish – (Yaxshi)
- Suvni bekorga oqizib yuborish – (Yomon)

## 4. Amaliy topshiriq: Rasm chizish

— Bolalar “Yer sayyorasiga yordam beraman” mavzusida rasm chizishadi.

Masalan: daraxt ekayotgan bola, axlatni qutiga solayotgan bola, gullarga suv quyayotgan bola va hokazo.

### Har bir bola o‘z rasmini tushuntiradi:

“Men Yer uchun nima qildim?”

## 5. Xulosa va yakuniy so‘zlar

### Tarbiyachi so‘raydi:

- Bizning umumiy uyimiz nima?
- Yerga qanday yordam bera olamiz?
- Nega tozalikka rioya qilish kerak?

### Yodlab olish uchun oddiy gap:

“Yer – mening uyim, men uni yaxshi ko‘raman!”

Tarbiyachi uchun eslatmalar:

- Gaplarni qisqa, oddiy va tushunarli qilib ayting.
- Ko‘proq savollar bering – bolalar fikrlasin.
- Bolalarni rasm, o‘yin, savol-javob orqali faol ishtirok ettiring.

### Bizning Yer sayyoramiz

**Mavzu:** Bizning Yer sayyoramiz

**Maqsad:** Tarbiyalanuvchilarga Yer sayyorasi haqida oddiy tushunchalar berish, unda yashaydigan jonivorlar va o‘simliklar to‘g‘risida tanishtirish, Yerga mehr bilan munosabatda bo‘lishni o‘rgatish.

**Yosh guruhi:** Katta guruh

Darsning borishi:

#### 1. Kirish qismi

☞ Tarbiyachi bolalarga savol beradi:

- Bolajonlar, sizlar qayerda yashaysiz?
- Uylaringiz bormi?
- Hammamiz yashaydigan eng katta uy qaysi?

✓ Tarbiyachi so‘zlaydi:

“Ha, biz hammamiz Yer sayyorasida yashaymiz. Yer – bu faqat odamlar emas, hayvonlar, qushlar, baliqlar, daraxtlar, gullar – hamma yashaydigan katta uy.”

“Yer bizga suv beradi, havo beradi, oziq-ovqat beradi. Biz uni doimo toza saqlashimiz va uni yaxshi ko‘rishimiz kerak.”

#### 2. Asosiy qism

□ *Tushuntirish:*

Yer – bu sayyora. U yumaloq. U Quyosh atrofida aylanadi. Unda dengizlar, tog‘lar, o‘rmonlar, daryolar bor. Yerda tirik mavjudotlar – odamlar, hayvonlar, qushlar, baliqlar va o‘simliklar yashaydi.

□ *Ko‘rgazmali vositalar bilan ishlash:*

- Yer rasmi (globus yoki plakat ko‘rsating).
- O‘rmon, daryo, hayvon, qush, gullar, odamlarning rasmlari.

- Toza va iflos muhit tasvirlari.

□ Savol-javob o'tkazish:

- Yerdagi kimlar yashaydi?
- Yerdagi bizga nimalar beradi?
- Biz Yerdagi qanday yordam bera olamiz?

### 3. Harakatli o'yin: "Yaxshi ish – yomon ish"

✓ Tarbiyachi biror vaziyatni aytadi, bolalar uni yaxshi ish bo'lsa qo'l ko'taradilar, yomon ish bo'lsa qo'l ko'tarmaydilar.

- Daraxtni sug'orish – (Yaxshi)
- Daryo ichiga axlat tashlash – (Yomon)
- Quvnoq qushlarga don sepish – (Yaxshi)
- Suvni ochib qoldirib ketish – (Yomon)

### 4. Amaliy ish: Rasm chizish Mavzu: "Yer sayyorasi qanday ko'rinishda bo'lishi kerak?"

Bolalar Yerning toza, chiroyli holatini, gullar, daraxtlar, qushlar, dengiz va tog'larni chizadilar.

🗨️ Har bir bola o'z rasmini qisqacha tushuntirib beradi:

"Men Yerdagi uchun nima qilaman?"

"Men daraxt ekaman."

"Men axlatni qutiga tashlayman."

### 5. Yakuniy suhbat va mustahkamlash

✓ Tarbiyachi bolalar bilan yakuniy suhbat o'tkazadi:

- Yerdagi bizga nima beradi?
- Nega uni toza saqlash kerak?
- Biz qanday yordam bera olamiz?

✦ **Birgalikda she'r yod olish:**

**Yerdagi bizning uyhamiz,  
Asraylik barchamiz.**

**Axlat tashlamaymiz,**

**Tozalikka qaraymiz!**

Tarbiyachi uchun tavsiyalar:

- Tushunchalarni sodda va hayotiy misollar bilan tushuntiring.
- Ko‘proq ko‘rgazmali vositalardan foydalaning.
- Bolalarni faol ishtirok ettiring (savol, rasm, o‘yin orqali).
- Tabiatga mehr uyg‘otadigan shior, qo‘shiq yoki she‘rlarni ishlatib.

Yosh arxeologlar

**Mavzu:** Yosh arxeologlar

**Yosh guruhi:** 5–6 yoshli tarbiyalanuvchilar

**Maqsad:**

- Bolalarni arxeologiya fanining sodda tushunchasi bilan tanishtirish
- Qadimiy buyumlar, tarixiy topilmalar haqida tasavvur berish
- Qiziqish, izlanish va kuzatuvchanlikni rivojlantirish

1. Kirish

◆ **Tarbiyachi bolalarga savol beradi:** – Bolajonlar, sizlar hech “arxeolog” degan so‘zni eshitganmisiz?

– Qadim zamonlarda odamlar qanday yashagan deb o‘ylaysiz?

✓ **Tarbiyachi tushuntiradi:**

“Arxeologlar – ular tarixiy buyumlarni, qadimgi uylar, sopol idishlar, tangalar yoki hayvon suyaklarini topib, o‘rganadigan odamlar.

Ular yer ostidan eski buyumlarni topadi, ularni tozalaydi, saqlaydi va muzeylarga olib boradi.

Shuning uchun biz bugun o‘zimizni ‘yosh arxeologlar’ deb tasavvur qilamiz.”

2. Ko‘rgazmali tushuntirish

📖 **Rasmlar yoki maketlar orqali ko‘rsatish:**

- Qazilma ishlar rasmi
- Qadimgi sopol idishlar, qurollar, toshdan yasalgan buyumlar
- Arxeologning asboblari: cho‘tka, belkurak, lupa va h.k.

✓ Tushuntirish:

“Arxeologlar ishni ehtiyotlik bilan, sekin-asta bajarishadi. Ular qadimiy buyumlarni sindirib qo‘ymaslikka harakat qilishadi. Ular topgan har bir buyum tarix haqida gapirib beradi!”

3. O‘yin: “Topilmani top!”

🕒 **Mashg‘ulotga tayyorgarlik:**

- Qum yoki tuproq solingan kichik idishlar ichiga "qadimiy buyum" o‘rnida plastik idish, tosh, suyak shaklidagi buyumlar yashirib qo‘yiladi.
- Bolalarga cho‘tka yoki qoshiq beriladi.

🎮 **O‘yin tartibi:**

- Har bir bola navbat bilan “qazadi”.
- Topgan buyumini tozalab, boshqalarga ko‘rsatadi.
- Tarbiyachi har bir topilma haqida savol beradi: “Bu nima bo‘lishi mumkin?”, “Qadimda bu nimaga ishlatilgan?”, “U hozir ham kerakmi?”

4. IJODIY ISH: “O‘z muzeyimni yarataman”

✍️ **Bolalar quyidagilarni bajaradi:**

- Topilgan buyumlarni qog‘ozga chizish
- O‘z “kichik muzey stendini” yaratish (rasm + izoh: “Bu qadimgi lagan”, “Bu toshdan yasalgan pichoq”)
- Har bir bola o‘z “topilmasi”ni boshqalarga taqdim etadi.

5. Yakuniy suhbat

🗣️ Tarbiyachi savollar beradi: – Arxeolog nima ish qiladi?

- Qadim zamonlardan qanday buyumlar qoladi?
- Agar sen arxeolog bo‘lsang, nimani topmoqchi bo‘larding?

✓ **Xulosa:**

“Arxeologlar tarixni tiriltiradi. Ular yer ostidan topgan buyumlar orqali bizga qadimgi odamlar qanday yashaganini aytib beradi. Biz ham bugun yosh arxeolog bo‘lib, ko‘p qiziqarli narsalarni o‘rgandik!”

She'rcha (yodlash uchun):

Qazib topdim bir lagan,

Toza qilib qo'ydim ham.

Bu buyumdir qadimdan,

Men arxeologman!

Yer osti boyliklari – milliy boyligimiz, kelajagimiz kafolati

Yer – bu faqatgina ustki qatlamida hayot bo'lgan sayyora emas, balki uning bag'rida ham cheksiz boyliklar yashiringan. Ana shu yer bag'ridagi mo'jizalar – yer osti boyliklari deb ataladi. Ular nafaqat bir mamlakat, balki butun insoniyat taraqqiyoti uchun xizmat qiladi. Neftdan tortib, oltin, gaz, ko'mir, turli xil rudalar, tuz, toshlar va yer osti suvlari – bularning barchasi bevosita tabiiy resurslar hisoblanadi.

*Yer osti boyliklari nima?*

Yer osti boyliklari – bu Yer qobig'ida tabiiy ravishda hosil bo'ladigan foydali qazilmalar bo'lib, ular sanoat, energetika, qishloq xo'jaligi, tibbiyot, qurilish va boshqa ko'plab sohalarda foydalaniladi. Ular ikki guruhga bo'linadi:

1. Yonilg'i-energetik boyliklar – neft, gaz, ko'mir, torf, uran.
2. Foydali qazilmalar (rudalar va no-rudalar) – temir, mis, oltin, kumush, margimush, alyuminiy, tuz, fosforit, ohaktosh, granit, marmar va boshqalar.

*Yer osti boyliklarining inson hayotidagi o'rni*

Insoniyat bugungi texnika va texnologiya taraqqiyotiga asosan yer osti boyliklari hisobiga erishgan. Misol uchun:

- Neft – avtomobillar, samolyotlar, kemalar uchun yonilg'i, plastmassa va kimyo sanoati mahsulotlari manbai.
- Tabiiy gaz – elektr energiyasi ishlab chiqarish, isitish tizimlari, uy-ro'zg'or ehtiyojlari uchun asosiy manba.
- Ko'mir – sanoat korxonalarini va elektr stansiyalarda keng foydalaniladi.
- Oltin va kumush – nafaqat zargarlik, balki elektronika, tibbiyot va iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi.
- Temir va mis – mashinasozlik, qurilish va elektrotexnika sanoatining tayanchi.



Yer osti boyliklarisiz zamonaviy hayotni tasavvur qilish qiyin. Ular orqali yangi texnologiyalar, qulay yashash sharoitlari va taraqqiyotga zamin yaratiladi.

### *O‘zbekiston – yer osti boyliklariga boy mamlakat*

O‘zbekiston tabiiy resurslarga boyligi bilan ajralib turadi. Mamlakat hududida 2 000 dan ortiq foydali qazilma konlari aniqlangan. Ular orasida:

- Neft va gaz (Buxoro, Qashqadaryo, Surxondaryo viloyatlari),
- Uran (Navoi viloyatida),
- Oltin (Zarafshon – dunyodagi eng yirik oltin konlaridan biri),
- Mis (Olmaliq mis-kimyó kombinati),
- Ko‘mir (Angren va Sharg‘un konlari),
- Qimmatbaho toshlar (jadeit, lazurit, granat va boshqalar)

mamlakat iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biriga aylangan.

### *Yer osti boyliklarini asrash va samarali ishlatish*

Yer osti boyliklari cheksiz emas. Ular million yillar davomida shakllangan va insoniyat ularni juda tez sur‘atda ishlatmoqda. Shuning uchun bu boyliklardan oqilona va tejankorlik bilan foydalanish zarur. Quyidagilarga e‘tibor qaratish lozim:

- Qazib olish jarayonida ekologik muvozanatni saqlash;
- Boyliklarni qayta ishlash va foydalanishda isrofga yo‘l qo‘ymaslik;
- Yangi muqobil energiya manbalarini rivojlantirish (quyosh, shamol, geotermal);
- Konlarni ilmiy tadqiqot asosida izlab topish va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlatish.

Yer osti boyliklari – bu faqat moddiy resurs emas, balki milliy taraqqiyot, iqtisodiy barqarorlik va mustaqil davlatning asosidir. Ularni asrab-avaylash, samarali ishlatish va kelajak avlodlar uchun saqlab qolish – har birimizning muqaddas burchimizdir. Zero, Yer bizga ajdodlardan meros emas, balki avlodlarimizdan qarz sifatida berilgan.

### Yosh sayohatchilar

**Mavzu:** Yosh sayohatchilar

**Yosh guruhi:** 5–6 yoshli tarbiyalanuvchilar

**Maqsad:**

- Bolalarni sayohat qilish, yangi joylarni o‘rganish tushunchasi bilan tanishtirish

- Xarita, tabiat, hayvonot olami haqida boshlang‘ich tasavvur berish
- Qiziqish, kuzatuvchanlik va ijtimoiy faoliyatni rivojlantirish

## 1. Kirish qismi

 Tarbiyachi suhbat boshlaydi:

“Bolajonlar, sayohat qilganmisiz? Ota-onangiz bilan qayerlargadir borganmisiz?

Tog‘larga chiqqanmisiz? Daryo yoki ko‘l ko‘rganmisiz?

Sayohat – bu yangi joylarni ko‘rish, tabiatni kuzatish, hayvonlar, o‘simliklar va odamlar hayotini o‘rganish degani.”

✓ So‘rovlar:

- Qayerga borgan eding?
- U yerda nima ko‘rgan eding?
- Sayohatda nimalar kerak bo‘ladi?

## 2. Tushuntirish

 **Sayohatga tayyorgarlik haqida gapirish:**

- Ryukzak (sumka), suv, non, xarita, kompas, fonar, kiyim
- Xavfsizlik: ota-onasiz sayohat qilinmaydi, belgilangan yo‘ldan chiqib ketmaslik kerak

 **Xarita va globusni ko‘rsatish:**

• “Bu bizning dunyomiz”, “Bu O‘zbekiston”, “Mana tog‘lar”, “Mana daryolar”

□ **Tabiatdagi turli joylar haqida aytib o‘tish:**

- Tog‘ – baland, sovuq, ko‘p daraxtlar bor
- Cho‘l – issiq, kam daraxt, qumlar ko‘p
- O‘rmon – qushlar, hayvonlar yashaydi
- Daryo va ko‘llar – baliqlar, suv hayvonlari bor

### 3. O'yin: "Sayohatga chiqdik!"

Tarbiyachi o'yin o'ynaydi: bolalar sayohatchilar bo'lib safarga chiqishadi. Ular har xil joylarga borishadi (matolar, rasmlar yoki belgilar bilan o'rnatilgan "tog", "daryo", "cho'l" punktlari). Har bir joyda vazifa bajariladi:

#### ✓ Misollar:

- "Tog" – yuqoriga sakrash, chuqur nafas olish
- "Daryo" – qo'llarni yuvish harakati, baliq tutish
- "O'rmon" – qush ovozlari eshitish, daraxtni quchoqlash
- "Cho'l" – quyoshda yurish (qo'l bilan quyoshni soyada saqlash harakati)

### 4. Amaliy ish: "Sayohatdagi daftarcham"

Har bir bola qog'ozga rasm chizadi: "Men sayohatda nimani ko'rdim?"

Misollar:

- Tog'lar
- Daraxtlar va qushlar
- Ko'l yoki daryo
- Qush, quyon, baliq yoki ayiq

Har bir bola o'z rasmiga izoh beradi:

"Bu – men ko'lga borgandagi baliq", "Men o'rmonda qush ko'rdim"

### 5. Yakuniy suhbat

Tarbiyachi savollar beradi:

- Sayohat nima?
- Sayohatda nimani o'rganamiz?
- Qayerga borishni xohlaysan?

#### ✦ Xulosa:

"Sayohat bizga tabiatni o'rganish, yangi joylarni ko'rish va yangi do'stlar topish imkonini beradi. Sayohatchilar – qiziquvchan, toza va tartibli bo'lishadi!"

Yodlab olish uchun kichik she'r:

**Men sayohat qilaman,**

**Tog'u dashtni aylanaman.**

## Ko‘p narsani o‘rganaman, Tabiatni sevaman!

### Kelajak shaharlar

**Mavzu:** Kelajak shaharlar

**Yosh guruhi:** 5–6 yoshli tarbiyalanuvchilar

**Maqsad:**

- Bolalarni kelajak haqida o‘ylashga undash
- Texnika va texnologiyaga qiziqishini uyg‘otish
- Tasavvur va ijodiy fikrlashni rivojlantirish

#### ★ 1. Kirish qismi

🗨️ Tarbiyachi bolalarga savol beradi:

- Hozir biz qanday shaharda yashayapmiz?
- Ko‘chalarda nimalar bor? Uylar qanday?
- 100 yildan keyin shaharlar qanday bo‘ladi deb o‘ylaysiz?

✓ Tarbiyachi tushuntiradi:

“Kelajak shaharlar – bu hali qurilmagan, ammo orzu qilinayotgan shaharlar. Ularda samolyot kabi uchadigan mashinalar, o‘zini tozalaydigan uylar, robotlar, yashil binolar bo‘lishi mumkin!”

#### 🏙️ 2. Tushuntirish

🖼️ **Rasmlar, plakatlar yoki video slaydlar** (agar mavjud bo‘lsa):

- Zamonaviy osmono‘par binolar
- Robotlar yordam berayotgan odamlar
- Uchar mashinalar, ekologik toza transport
- Quyosh panellari bilan ishlaydigan uylar

✓ Tushuntirish:

“Kelajak shaharlar tabiatga zarar yetkazmaydi. Ular toza, chiroyli, qulay bo‘ladi. Barcha odamlar xavfsiz va qulay yashashadi. Bolalar maktabga robot avtobusda borishadi, har bir uyda aqlli texnologiyalar bo‘ladi.”

🎮 3. Rolli o‘yin: “Men kelajak muhandisiman”

👤 Bolalar o‘zlarini “shahar quruvchisi”, “robot yasovchi”, “dizayner”, “haydovchi”, “o‘qituvchi” deb tasavvur qilishadi.

✍️ Har biri navbat bilan aytadi:

- “Men kelajakdagi maktabni loyihalashni xohlayman.”
- “Men samolyotga o‘xshagan mashina yasayman.”
- “Men robot doktor bo‘laman.”

🎨 4. Amaliy ish: “Kelajak shahrini chizamiz”

👤 Bolalar fantaziyasiga asoslanib rasm chizishadi:

- Uchar mashina
- Quyosh energiyasida ishlaydigan uy
- Suv ostida joylashgan shahar
- Osmonda suzuvchi parklar va h.k.

👤 Har bir bola o‘z rasmini tushuntirib beradi:

“Bu mening kelajakdagi uydam – u havo bilan ishlaydi.”

“Bu – robot bog‘bon. Daraxtlarni sug‘oradi.”

“Bu maktabda kompyuter o‘qitadi.”

5. Yakuniy suhbat va mustahkamlash

❓ Savollar:

- Kelajak shahrida nimalar bo‘lishi mumkin?
- Shunday shaharlar qurish uchun nimalar qilish kerak?
- Sen kelajakda qanday kasb egasi bo‘lmoqchisan?

✓ **Xulosa:**

“Kelajak shaharlar – bizning orzularimizda. Ularni sizlar kabi aqlli va ixtirochi bolalar quradi. Agar yaxshi o‘qisangiz, tabiatni asrasangiz, kelajak shahrining quruvchisi siz bo‘lishingiz mumkin!”

📖 Yodlab olish uchun she'rch:

**Osmonda uchar mashina,**

**Uyimda aqlli xona.**

**Yashil shahar, ko'p daraxt,**

**Kelajak – bu nurli hayot!**

🎁 Qo'shimcha g'oyalar (xohlasangiz):

- 📽️ **Slaydli prezentatsiya:** “Kelajak shaharlar dunyosi”
- 📋 **Topshiriqlar daftari:** “Shahar quramiz” mavzusida
- 🧩 **Konstruktordan shahar maketini yasash** (lego, bloklar)
- 📄 **“Topshiriq – kelajak qurilishi” viktorinasi**

### **Xulosa**

“Yer sayyorasi – umumiy uyimiz” mavzusini o'rganish orqali o'quvchilar tabiat va inson o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni, Yerning noyob va muqaddasligini anglaydilar. Mazkur mavzu ekologik savodxonlikni oshirish, atrof-muhitga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Dars davomida Yer sayyorasining tabiiy boyliklari, ekologik muammolar, ularni bartaraf etish yo'llari va inson faoliyatining atrof-muhitga ta'siri haqida tahliliy fikr yuritiladi.

Shuningdek, bu mavzu orqali o'quvchilarda vatanparvarlik, tabiatga mehr-muhabbat, ekologik madaniyat kabi qadriyatlar mustahkamlanadi. Metodik tavsiyada ko'zda tutilgan topshiriq va faoliyatlar o'quvchilarni faollikka undab, ularning mustaqil fikrlash, kuzatish, tahlil qilish, muammoga yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shu boisdan, ushbu mavzu bo'yicha o'tkaziladigan darslar nafaqat bilim berish, balki hayotiy qadriyatlarni shakllantirish, o'quvchilarda ekologik mas'uliyatni tarbiyalashga xizmat qiladi.

### **Foydalanilgan Adabiyotlar.**

1. G'ulomov P.N. Inson va tabiat. Toshkent, 2009.
2. Robert E. Gabler, James F. Petersen, Michael L. Trapasso. Essentials of Physical Geography. 2007
3. Vahobov H. va boshqalar. Umumiy Yer bilimi. Darslik. - T.: Bilim, 2005

4. William Lowrie. Fundamentals of Geophysics. Cambridge University Press. 2007
5. Zokirov Sh.S., Egamov B.Y. Geografiya tarixi; Erotosfendan Koshg‘arigacha. - T, “Chashmaprint”, 2012.
6. Zokirov Sh.S., Toshov X.R. Landshaftshunoslik. - T.: Turón zamin ziyo, 2016.
7. География : современная иллюстрированная энциклопедия. Издательство: Росмэн-Пресс. 2006
8. Гуломов П.Н. Умумий ер билими. Маърузалар матни. - Т.: Университет, 1999
9. Зокиров Ш.С., Тошов Х.Р. География тарихи. Бухоро, “Дурдона”, 2015